

AEDVILJATÖÖTLEJA I, II

EESSÕNA

See kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid aedviljatöötleja I ja II kvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu juurde moodustatud toiduainetööstuse töörühm koosseisus:

Maie Kreek	Eesti Kalaliit
Helgi Žukovitš	AS Põltsamaa Felix
Riina Soidla	EPMÜ Lihainstituut
Ülle Parbo	Riiklik Eksami-ja Kvalifikatsioonikeskus
Ingrid Käsper	Tallinna Piimatööstuse AS
Kaie Holter	Tartu Teeninduskool

Ajavahemikus 01.-25. märts 2002. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati 19 ettevõtte ja koolitaja esindajad Eesti erinevatest piirkondadest.

Aedviljatöötleja I ja II kvalifikatsiooni sisaldava kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Aedviljatöötleja I ja II kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Aedviljatöötleja I ja II kvalifikatsiooni sisaldav kutsestandard on kinnitatud 11.06.2002 Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu otsusega nr. 8.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määramine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel. Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsioonide fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonid määratleb kutsenõukogu.

I tase – lihtsate tööülesannete täitmine sarnastes olukordades; põhilised kutsealased oskused ja teadmised on omandatud enamasti läbi koolituse; vajadusel juhendatakse töö käigus; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

II tase – põhiliste tööülesannete täitmine erinevates olukordades; lisaks kutsealastele oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust; töötaja töötab iseseisvalt; vastutab oma tööülesannete täitmise eest.

III tase – keerukate tööülesannete täitmine erinevates ja vahelduvates olukordades; omab kutsealast meisterlikkust; valmisolek kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks või laialdased kutsealased oskused ja teadmised on omandatud läbi koolituse; valmisolek korraldada ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutada selle eest.

IV tase – erinevate, keerukate, analüüsimist ja otsustamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades; laialdased kutsealased teadmised ja oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

V tase – teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste süstematiseerimist, edasiarendamist ja õpetamist eeldavate tööülesannete täitmine muutuvates olukordades, kõrgel tasemel kutse- ja erialased teadmised, oskused, millele lisanduvad kogemused ja vilumused või juhtimisalased teadmised; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

Konkreetsete teadmiste ja oskuste tasemete kirjeldused

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

3 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub aedviljade töötlemine puu- ja köögiviljade töötlemise ja säilitamise valdkonda, kood 153.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub aedviljatöötleja 8. pearühma “Seadme- ja masinaoperaatorid”, kood 8275.

4 KUTSEKVALIFIKATSIOON

Eesti keeles:	Aedviljatöötleja I, II
Inglise keeles:	Fruit and vegetable processor (greenstuff processor, greens processor) I, II
Vene keeles:	Обработчик плодоовощей I, II
Soome keeles:	Hedelmä-vihannesjalostaja I, II

5 KUTSEKIRJELDUS

Aedviljatöötleja leiab tööd aedvilja töötlemise ettevõtetes, aedviljatooteid kohapeal valmistavates kauplustes, taludes jm. Aedviljatöötleja põhitegevuseks on erinevate tööoperatsioonide teostamine aedviljade töötlemisel, masinate ja seadmete kasutamine, nende puhastamine ja desinfitseerimine, oma töökoha korrashoid ning hügieenieeskirjade nõuete täitmine.

Aedviljatöötleja töö nõuab füüsilist vastupidavust ning on seotud nii pikaajalise seismise, istumise kui ka liikumisega.

Aedviljatöötleja puutub kokku toorme ja materjalidega, mis võivad põhjustada allergiat (näiteks vesi, desinfitseerimismaterjalid, mõned aia- ja põllumajandus-saadused). Töö on hooajaline, võib toimuda graafiku alusel vahetustega, mis eeldab töötamist ka ööpäevaringselt, nädalavahetustel ja riiklikel pühadel.

Aedviljatöötleja I kvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on põhiharidus, kutsealane koolitus ja käesoleva kutsestandardi punktides 6.1 ja 6.2 esitatud üld- ja põhioskuste ning -teadmiste valdamine.

Aedviljatöötleja II kvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on põhiharidus, kutsealane koolitus ja 1-aastane erialane töökogemus. Aedviljatöötleja II kvalifikatsiooni tõendamisel peab lisaks üld- ja põhioskustele valdama käesoleva kutsestandardi punktis 6.3 esitatud erioskustest ja -teadmistest vähemalt ühte kõrgtasemel.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

- 6.1.1 Majandus – algtase
- 6.1.2 Õigusaktid – algtase
 - 1) kutsealaga seonduvad õigusaktid
 - 2) tööõigus
- 6.1.3 Töökeskkonna ohutus
 - 1) tööohutus, -tervishoid
 - 2) tule- ja elektriohutusnõuded
 - 3) keskkonnakaitse
 - 4) jäätmekäitlus
 - 5) esmaabi
- 6.1.4 Suhtlemine
- 6.1.5 Asjaajamine – II algtase
- 6.1.6 Arvestus-aruandlus – algtase
- 6.1.7 Oma töökoha korraldamine
- 6.1.8 Keeleoskus (vt lisa A)
 - 1) eesti keel – algtase
 - 2) üks võõrkeel – algtase
- 6.1.9 Kutse-eetika

6.2 Põhioskused ja -teadmised

- 6.2.1 Aedvilja kui toidutoore - peamised tööndusviljad ja -marjad, nende iseloomustus
- 6.2.2 Tööprotsessis kasutatavad materjalid
- 6.2.3 Aedvilja töötlemise tehnoloogilised protsessid ja seadmete kasutamine
- 6.2.4 Toiduhügieen ja -ohutus
- 6.2.5 Aedvilja toorme töötlemine - algtase
 - 1) aedvilja vastuvõtmine ja esmane töötlemine
 - a) aedvilja vastuvõtmine, sorteerimine vastavalt vajadusele suuruse, värvi, sordi vm näitaja alusel
 - b) aedvilja pesemine, ülessulatamine, desulfiteerimine ettenähtud seadmete abil ja režiimidel
 - c) nõuded aedvilja säilitamisel
 - 2) aedvilja kiirkülmutamine
 - a) aedvilja etteandmine kiirkülmutusliinile või –seadmele
 - b) kiirkülmutusseadmete töö jälgimine ja režiimide reguleerimine
 - c) külmutatud aedvilja pakendamine
 - 3) aedvilja peenestamine, tükeldamine ja lõikamine
 - a) erinevate aedviljaliikide puhastamine, koorimine, järelpuhastamine
 - b) seemnete (kõrvits), südameke (kapsas), kivide (ploomid jt luuviljalised), seemnekambrite (õunviljalised) eraldamine
 - c) püreestamine, mahlameski valmistamine
 - 4) aedvilja soolamine, hapendamine
 - a) erinevate kurgi ja kapsasortide eri-, liht- või lisanditega soolamine ja hapendamine käsitsi või mehhaniseeritult vastavalt tehnoloogiajuhendile
 - b) soolvee valmistamine, soolveekontsentraatori ja soolamismahutite kasutamine

- 5) aedvilja ja aedviljatoodete kuumtöötlemine (keetmine, praadimine, blanšeerimine, pastöriseerimine, küpsetamine jt), protsessi jälgimine ning reguleerimine
 - a) keedukatelde, pastörisaatorite, paneerimis- ja praadimisseadmete kasutamine
 - b) etteantud keetmis-, pastöriseerimis- või praadimisrežiimi jälgimine ning reguleerimine
 - 6) toorsalatite valmistamine
 - a) maitseainete ja materjalide ettevalmistamine
 - b) segude valmistamine vastavalt etteantud retseptuuridele, segumasinade kasutamine
 - c) dosaatorite ja toorsalatite pakendamise seadmete töö jälgimine
 - 7) aedviljakonservide valmistamine
 - a) mahlad ja mahlatooted
 - b) kastmed ja marinaadid
 - c) naturaalsed köögiviljakonservid
 - d) lõunakonservid
 - e) liha-taimekonservid
 - f) salatid
 - g) lastekonservid
 - h) moosid, džemmid, marmelaadid, želeed
 - i) kompotid
 - 8) aedviljatoodete pakendamine müügipakenditesse
 - a) aedviljatoodete pakendamine erinevate aedviljakonservide valmistamisel
 - b) aedviljatoodete hermeetiline sulgemine ja markeerimine
 - c) aedviljatoodete vaakumpakendamine, nende seadmete kasutamine
 - d) toodete müügipakendite etikettimine, seadmete kasutamine
 - 9) aedviljakonservide steriliseerimise alused
 - 10) valmistoodete märgistamine, ladustamine ja säilitamine
 - 11) põhilised kasutatavad pakendi- ja abimaterjalid, nõuded neile ning materjalide säilitamistingimused
- 6.2.6 Ettevõttes valmistatavate toodete kohta kehtestatud tehniline normdokumentatsioon (tehnoloogijuhendid, retseptuurid, standardid jt)
- 6.2.7 Pool- ja valmistoodete sensoorne hindamine
- 6.2.8 Pesemis- ja desinfitseerimisvahendid, nende kasutamine
- 6.2.9 Tegutsemise tööõnnetuse korral

6.3 Erioskused – kõrgtase (valida vähemalt üks)

- 6.3.1 Aedvilja esmane töötlemine
 - 1) aedvilja vastuvõtmine, esmane sorteerimine, ülessulatamine
 - 2) aedvilja sorteerimine ja inspekterimine
 - 3) aedvilja peenestamine, tükeldamine ja lõikamine
- 6.3.2 Aedvilja kiirkülmutamine
- 6.3.3 Aedvilja soolamine ja hapendamine
- 6.3.4 Aedvilja ja aedviljatoodete kuumtöötlemine
- 6.3.5 Toorsalatite valmistamine
- 6.3.6 Aedviljakonservide valmistamine
- 6.3.7 Aedviljatoodete pakendamine müügipakenditesse
- 6.3.8 Valmistoodete pakendamine, märgistamine, ladustamine ja säilitamine

6.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) keskkonnataluvus
- 2) rutiinse töö taluvus
- 3) puhtus
- 4) täpsus
- 5) loogiline mõtlemine
- 6) otsustusvõime
- 7) koostöövalmidus
- 8) õpivalmidus
- 9) hea koordinatsioon, kiirus

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib kutsestandardit muuta enne kehtivusaja lõppu.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid